

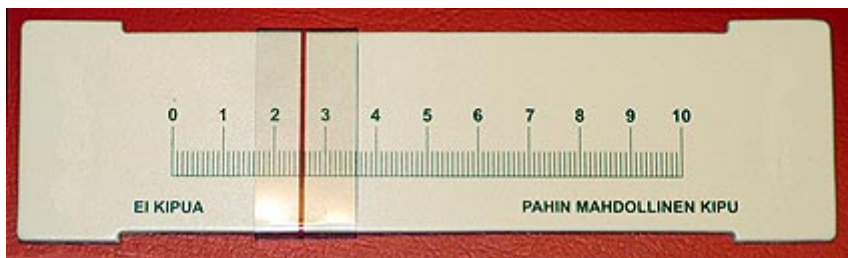
Leikkauksen jälkeen

Kipu

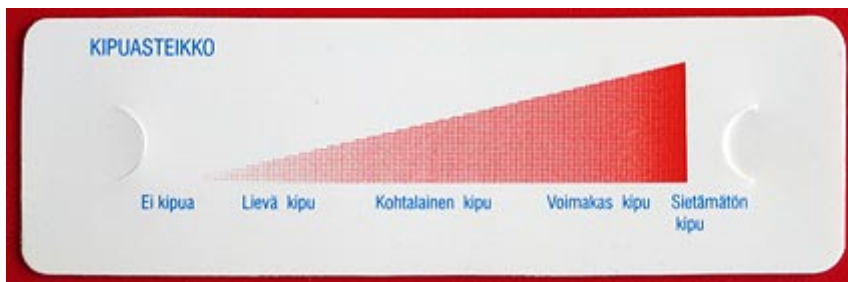
Leikkaukseen liittyy aina kipua ja sen voimakkuus riippuu sekä tehdystä toimenpiteestä että potilaan herkkyydestä aistia kipua. **Hyvä kivunlievitys auttaa nopeampaan toipumiseen leikkauksesta.** Tavoitteena onkin mahdollisimman kivuton potilas. Anestesia lääkäri ja hoitaja huolehtivat kivun lievityksestä potilaan kiputuntemusten mukaan. Kipua mitataan erilaisilla kipumittareilla.

Kipumittarit

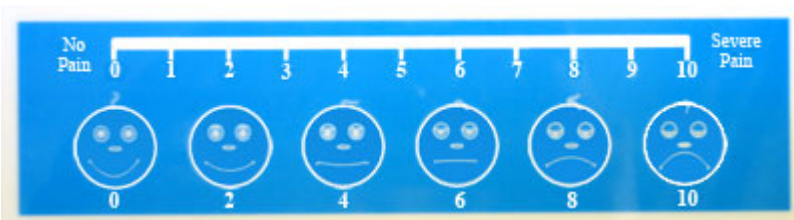
Kipumittari voi olla **numerojana**, jonka toinen ääripää (0) tarkoittaa "ei kipua lainkaan" ja toinen (10) "erittäin vaikeaa kipua".

Mittari voi olla myös kolmio (VAS= visual analogue scale), jonka avulla voi näyttää kivun voimakkuuden.

Kivun mittaukseen voi käyttää lapsilla kasvojen ilme kuvien havainnollistettua asteikkoa.

Kivunhoito

Kivunhoito toimenpiteen jälkeen suunnitellaan yksilöllisesti huomioiden potilaan kunto, allergiat ja tehty toimenpide. Kohtalaista ja kovaa kipua voi olla toimenpiteen jälkeen vielä kotonakin 1-4 päivää, joskus pidempäänkin. Kotona on hyvä olla varalla riittävästi kipulääkkeitä ja niitä voi turvallisesti käyttää henkilökunnan antamien ohjeiden mukaan.

Parasetamol on peruskivulääke, joka sopii useimmille. Sitä on tabletteina, liuoksena ja peräpuikkoina. Sairaalassa sitä voidaan antaa myös suoraan suoneen.

Tulehduskipulääkkeet vähentävät turvotusta, tulehdusta, kipua ja alentavat kuumetta (esim. ibuprofeeni ja ketoprofeeni). Niitä on tabletteina, liuksena ja peräpuikkoina. Jos mahan limakalvo on herkkä, on hyvä käyttää samanaikaisesti mahansuojalääkitystä.

Parasetamolia ja tulehduskipulääkettä voi ottaa myös yhtä aikaa, mikä usein antaa parhaan kivunlievityksen. Samalla vahvempien kipulääkkeiden tarve vähenee, jolloin niiden aiheuttamat sivuvaikutukset jäävät vähäisemmiksi.

Lääkkeitä voi yhdistellä myös erilaisten puudutusten kanssa.

Leikkaushaava voidaan puuduttaa, jolloin haava-alueen kivuttomuus kestää muutamia tunteja Hermopunoksen tai yksittäisten hermojen puudutus leikkausta varten toimii myös kivun hoitona leikkauksen jälkeen. Tällainen puudutus voi kestää jopa puoli vuorokautta.

Puudutuspumppua käytetään esim. olkapääleikkauksissa. Kirurgi laittaa ohuen muoviletkun leikkausalueelle ja automaattipumppu pumppaa alueelle tasaisesti puudutusainetta riittävästi.

[Lisätietoja puudutepumpusta.](#)

Jos edellä mainitut kivunhoitomuodot eivät anna riittävää kivunlievitystä, käytetään vahvoja kipulääkkeitä, opiaatteja. Ne ovat tehokkaita, mutta niillä on sivuvaikutuksia kuten väsymys, pahoinvointi ja ummetus.

HUOM!

Vahvoja kipulääkkeitä eli opiaatteja käytettäessä ei pidä tehdä vaativia asioita, kuten ajaa autolla tai käyttää vaarallisia koneita. Opiaatteja ei saa käyttää yhdessä alkoholin kanssa.

Pahoinvointi ja oksentelu

Leikkauksen jälkeinen pahoinvointi ja oksentelu on tavallista. Se on yleisempää naisilla kuin miehillä, matkapahoinvoinnista kärsivillä sekä tiettyjen toimenpiteiden jälkeen. Pahoinvoinnin estoon ja hoitoon on olemassa hyviä lääkkeitä.

Laskimotukoksen esto eli tromboosiprofylaksia

Leikkaukseen liittyy aina laskimotukoksen riski. Se on suuri pitkissä alaraajan ortopedisissa leikkauksissa. Laskimotukoksen esiintymistä lisäävät myös tupakointi, ylipaino, vähäinen liikunta, suonikohjut, hoitamaton verenpainetauti, sydämen vajaatoiminta, äkillinen tulehdustauti ja perinnölliset hyytymishäiriöt sekä naisilla hormonihoidot kuten e-pillarit ja raskaus.

Laskimotukoksen syntymisen estoon riittää pienten toimenpiteiden yhteydessä heti leikkauksen jälkeen alkava omatoiminen jalkojen liikuttelu ja varhainen liikkeellelähtö. Sopivien tukisukkien käyttö parantaa tehoa.

Jos laskimotukoksen muodostumisen riski on suuri, tarvitaan ihon alle pistettävää estolääkettä. Sen pistäminen on helppoa ja vaaratonta. Potilas voi opastuksen jälkeen tehdä sen itse. Laskimotukos muodostuu yleisimmin alaraajan laskimoon ja hoitamattomana voi aiheuttaa keuhkoveritulpan.

Tyypillinen oire jalassa on paikallinen pohkeen tai reiden kipu, joka tuntuu erityisesti kävellessä. Jalka voi myös turvota.

Keuhkoveritulpan oireita ovat hengenahdistus, yskä, rintakipu, huimaus ja nopea pulssi. Näiden oireiden ilmaantuessa ota heti yhteys lääkäriin.

OTA YHTEYTTÄ LÄÄKÄRIIN JOS

- leikkauksen jälkeinen kipu on voimakasta eivätkä saamasi kipulääkkeet auta
- voimakas väsymys ja uneliaisuus, pahoinvointi, oksentelu, vaikeat mahavaivat, kutina tai paha ummetus jatkuvat pitkään
- selkäpuudutuksen jälkeen on kovaa päänsärkyä, joka tuntuu etenkin ylös noustessa
- pohkeeseen tai reiteen tulee kipua, joka tuntuu etenkin kävellessä
- tunnet hengenahdistusta
- nousee korkea kuume ja ilmaantuu tulehdusoireita leikkaus- tai puudutusalueelle (lievä lämpö heti toimenpiteen jälkeen on tavallista).